

ГІСТАРЫЧНАЕ МІНУЛАЕ Ў РАМАНАХ УЛАДЗІМІРА КАРАТКЕВІЧА

Гаркуша А.С., Данилова К.В.

Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники
г. Минск, Республика Беларусь

Мякинская А. В. – преподаватель

Гісторыя цікавіла Караткевіча пераважна як прытча, легенда і ў тым плане, які ўплыў зрабіла яна на духоўнае жыццё народа, на яго грамадскую свядомасць. Письменнику характерна рамантычнае, фальклорна-легендарнае асэнсаванне мінуўшчыны. Паэтызуючы гісторыю, уздымаў пытанні, актуальныя для сённяшняга дня.

Уладзімір Караткевіч — пісьменнік з выразна выяўленым лірычна-рамантычным талентам. У гістарычных рэчах ён, ствараючы дасканалыя малюнкi мінуўшчыны, гістарычныя калізіі часцей за ўсё перамяшчае ў сферу рамантычнага канфлікту чалавечнасці, высакароднасці з жорсткасцю, эгаізмам, духоўнай чэрствасцю, цынізмам. Праз творы У.Караткевіча мы далучаемся да гісторыі нашай краіны, у іх прысутнічаюць гістарычныя падзеі розных часоў: ад пачатку стварэння Вялікага княства літоўскага да зусім недаўнага мінулага.

Героі У. Караткевіча свабодна пераходзяць з аднаго гістарычнага перыяду ў іншы, што абумоўлівае спецыфічную арганізацыю твораў на структурным узроўні. Дзейнічаюць у іншым часе прывідныя коннікі караля Стаха (аповесць «Дзікае паляванне караля Стаха»). Не адпускае мінулае і герояў рамана «Чорны замак Альшанскі». Як трапіна заўважае Антон Косміч, той, «хто не памятае мінулага, хто забывае мінулае – асуджаны зноў перажыць яго. Безліч разоў». Мінулае ў разуменні пісьменніка не толькі ўплывае на сучаснае: мінулае як бы працягваецца ў сучаснасці, становіцца яе неад'емнай часткай. Аўтар усведамляе выразную мяжу паміж гэтымі часавымі пластамі, аднак наўмысна паказвае іх злітна. Такое бачанне гісторыі стала наватарскім у беларускай прозе: часава аддалены, працэсуальна завершаны этап мінулага знаходзіць свой працяг у сучаснасці. Праз перакрывацтва розных гістарычных перыядаў Уладзімір Караткевіч паглыблена асэнсоўвае мінулае: кантраснае супастаўленне розных гістарычных момантаў дазваляе раскрыць новы змест у мінулым, які яшчэ не быў прадметам мастацкага адлюстравання ў рамантычна-асветніцкай традыцыі.

Рамантычнае і фантастычнае, прыгодніцкае і дэтэктыўнае ў яго творах не самамэта, не толькі для таго, каб чыталі яго кнігі і на роднай мове. Вывучаючы і даследуючы старонкі гісторыі, У. Караткевіч найперш для сябе зрабіў адкрыццё, што ў нашым мінулым ёсць адказы на пытанні, якія не толькі хвалюць нас сёння, а ад вырашэння якіх залежыць, ці будзем мы «людзьмі звацца».

Дзякуючы яго кнігам, мы можам адказаць і на Купалава пытанне, «скуль, якога мы роду». Мы — народ, мы — нацыя не горшая за іншыя, у нас ёсць свае карані, а ў нашым мінулым — не толькі гаротнае, трагічнае, але і гераічнае, вартае гонару і захаплення, здрадзіць якому — не мець святання.

Нельга не здзіўляцца таму, колькі старонак гісторыі прачытана Уладзімірам Караткевічам для нас, колькі «белых плямаў» зліквідавана, — і ўсё дзеля таго, каб вярнуць нам памяць, бо без памяці нам не быць... Сапраўды, як ён сам сказаў, вякі яго спяваюць ротам.

Уладзімір Караткевіч стварыў у літаратуры нашу гісторыю, стварыў наша мінулае, з яго лёгкай рукі вякі загаварылі з намі як добрыя субяседнікі, цікава і даходліва. Дык няхай жа гэта размова працягваецца на вякі як памяць аб мастаку рэдкай і непаўторнай сілы, рыцару духу Уладзіміру Караткевічу.

Список использованных источников:

1. Андраюк С. Беларусь — яго песня // Чырвоная змена. 26 лістап. 1980. С. 4.
2. Верабей А. Абуджаная памяць: Нарыс жыцця і творч. У. Караткевіча. Мінск, 1997. 256 с., [8] л. іл.
3. Верабей А.Л. Караткевіч Уладзімір Сямёнавіч // Беларуская энцыклапедыя. У 18 т. Т. 8. Мінск, 1999. С. 57-58.
4. Верабей А.Л. Караткевіч Уладзімір // Беларускія пісьменнікі: Біябібліягр. слоўн. У 6 т. Т. 3. Мінск, 1994. С. 159-161.
5. Верабей А. Караткевіч Уладзімір Сямёнавіч // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. У 6 т. Т. 4. Мінск, 1997. С. 111-112.
6. Ішчанка Г.М. Вывучэнне творчасці пісьменніка : Уладзімір Караткевіч у школе : дапам. для настаўнікаў агульнаадукац. устаноў. 2-е выд. Мінск, 2005. 207 с.
7. Караткевіч У. Збор твораў у васьмі тамах. Мінск, 1987-1991.
8. Ліс А.С. Годна, з любасцю // Ліс А.С. Цяжкая дарога свабоды. Мінск, 1994. С. 394-413.